

SINIRIN ÖTESİNDEKİ TARAFLI ALGILAR

Selenay Erva YALÇIN

Analist

Ağustos 2024te Hrant Dink Vakfı tarafından yayınlanan Insights Beyond Borders, Turkey-Armenia Relations Through Public Eyes isimli rapor kitabı; sınırların açılması ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri konusunda Ermenistan ve Türkiyede insanlara çeşitli soruların sorulması ve alınan cevapların bilimsel yöntemlerle kayda geçirilmesi ile ortaya çıkmıştır. [1] Anahtar soruların sorulduğu ve katılımcıların yorumlarının alınmasının, layıkıyla yapıldığı takdirde, normalleşme süreci açısından iki tarafa da katkı sağlayabileceği aşikâr olan çalışmanın değerlendirilmesinde fayda vardır.

Rapor, aynı soruların Türkiyede ve Ermenistanda ayrı ayrı belirlenen gruplara sorulması ile oluşmuştur. Gruplandırma; ikamet yerlerinin sınırda olup olmaması, taşra olup olmaması, eğitim düzeyi, yaş, cinsiyet gibi kıstaslara dayanılarak yapılmıştır. Alınan cevaplar tablo haline getirilip sunulduğu gibi raporda katılımcıların normalleşme süreci, sınırların açılması, Türkiye-Ermenistan ilişkileri hakkındaki fikirlerine de yer verilmiştir. Üç bölümden oluşan raporun ilk kısmı Ermenistandaki çalışma sonucu, ikinci bölüm Türkiyedeki çalışma sonucu oluşmuş ve üçüncü bölümde de uzman değerlendirmelerine yer verilmiştir.

Kapakta da göze çarpan ve okuyucunun dikkatini çeken ilk şey, geçtiğimiz Ağustos ayında yayınlanmış olmasına rağmen içerik de dâhil olmak üzere raporun tamamında Turkey ifadesinin kullanılmış olmasıdır. Uzun zamandır uluslararası alanda ve tüm resmi ve gayriresmî işlerde/yayınlarda Türkiye ifadesinin yer etmiş olmasına karşın bu ısrarlı yanlış kullanım iyi niyetli görünmemektedir. Hrant Dink Vakfının misyonu[2] ile örtüşmeyen bu durum dikkate değerdir.

Ermenistanda yapılan araştırma doğrultusunda katılımcıların %41.9u Türkiye ve Türkler hakkında yeterince bilgiye sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Bu bilgilere en yüksek oran olan %40.9 ile ders kitapları ve tarih derslerinden; %35.1 ile aile içinde büyüklerin anlattığı hikâyelerden vakıf olduklarını belirtmişlerdir. Aynı sorunun Türkiyedeki katılımcılara sorulması sonucu %41.4 ile Ermeniler ve Ermenistan hakkında yeterince bilgi sahibi olduğunu ifade eden katılımcılar, bu bilgilere en yüksek oran olan %36.3 ile aile içinde büyüklerin anlattığı hikâyelerden; %32.7 ile ders kitapları ve tarih derslerinden; %32.2 ile güncel olaylar ve haberlerden vakıf olduklarını ifade etmişlerdir.[3] Ermenistandaki katılımcıların Türkler ve Türkiye hakkında bilgi edinmelerini sağlayan ders kitapları ve tarih dersleri, daha önce Paşinyan tarafından gündeme getirilmiş ve Ermeni Tarihi olan ders

kitaplarının Ermenistan Tarihi olarak değiştirileceği fakat müfredatın aynı kalacağı açıklanmıştır.[4] Bir hayli olumsuz görünen ve genel itibariyle hakaretamiz ifadelerin yer aldığı yorum kısımlarına bakıldığında yalnızca kitap isimlerinin değil, içeriklerinin de değişimine duyulan ihtiyaç açıkça görülebilmektedir.

Ermenistanda Türklere karşı ne hissedildiği sorulduğunda en yüksek oran olan %38.9 ile çok olumsuz cevabı göze çarpmaktadır. Olumlu tavra sahip olduğunu söyleyen katılımcı oranı ise yalnızca %5.3tr. Katılımcıların, Türklerin kendilerine karşı nasıl bir duruşa sahip olduklarına dair soruda da %42.5 ile en yüksek oran yine çok olumsuz cevabına aittir. Aynı sorunun Türkiyede sorulması sonucu en yüksek oran olan %39.8 ile nötr katılımcılar başı çekmektedir. Ermenilere karşı çok olumsuz tavra sahip olduklarını ifade edenler ise yalnızca %11.1lik bir yüzdeye ulaşabilmıştir. Ermenilerin kendilerine karşı duruşu ile ilgili soruda en yüksek oran %46.8 ile olumsuz cevabına aittir. %20.5lik bir çoğunluk ise çok olumsuz cevabını vermiştir.[5]

Raporun yayınlanış amacı olan ve Ermenistan-Türkiye normalleşme süreci açısından önemli noktalardan birini teşkil eden sınır kapılarının açılması meselesi de bir soru olarak ayrı ayrı gruplara yöneltilmiştir. Ermeniler en yüksek oran olan %37.8 ile hiç desteklemediklerini, %20.6 ile de az da olsa onayladıklarını belirtmişlerdir. Türkler ise aynı soruya en yüksek oran olan %27.2 ile hiç desteklemedikleri cevabını vermişlerdir.[6]

Ermenistan-Türkiye ilişkileri açısından Ermenistanın sergilemesi gereken tavır sorulduğunda Ermeniler en yüksek oran olan %43.3 ile geçmişte yaşanılanları unutmadan ilişki kurmak gerektiği cevabını; Türkler de en yüksek oran olan %45.4 ile aynı cevabı vermişlerdir.[7]

Bu istatistiki verilerin işığında, raporda katılımcılardan elde edilen yorumlar tarafların normalleşme süreci açısından endişe uyandırıcıdır. Birinci bölümün tamamı incelendiğinde Ermenistandaki katılımcılar tarafından Türklere karşı sempati ya da olumlu düşünceler içeren tek bir cümleye bile rastlamak mümkün değildir. Geneli Ermenistanın ekonomik ve ticari açıdan Türkiye ile ilişkilerinin normalleşmesine duyulan ihtiyaç üzerinden ilerletilmeye çalışılan ilişkiler, vatandaşlar nezdinde komşuluktan ziyade salt çıkar ilişkisi olarak yorumlanmaktadır.

Türkiyede gerçekleştirilen ve raporun ikinci bölümünü oluşturan çalışma ise Ermenistandaki olumsuz tablonun tek taraflı olmadığı dengesini kurma amacını taşıdığı izlenimi yaratmaktadır. %98.8 gibi yüksek bir oran ile daha önce hiç Ermenistana gitmediğini belirten katılımcılar[8], aile içinde aktarılan hikyeler sonucu bilgi sahibi oldukları Ermeniler hakkında, birinci bölümdeki kadar yoğun ve hasmane olmasa da, olumsuz yorumlarda bulunmuşlardır. Asılsız soykırım ithamları haricinde, etkileşime geçme imknı dahi bulamadıkları taraf ülkelerin vatandaşları ile herhangi bir husumeti olamayacak Türk katılımcıların yorumları gerçeklikten uzak görünmektedir. Bu durum aynı zamanda raporun amacı hakkında da akıllarda soru işareti uyandırmaktadır. Hrant Dink Vakfının Ermenistan-Türkiye Normalleşme Süreci Destek Programı kapsamında hazırlamış ve yayınlamış olduğu rapor, bu sebeplerle normalleşme sürecine katkı sağlamaktan uzak görünmektedir.

Sonuç olarak, taraf ülkelerdeki genel yetişkin nüfusun temsil edildiği bilgisiyle takdim edilen çalışma, Türkiyede yaşayan ve Ermenistan ile ilişkiler konusunda az da olsa etkileşime girmiş herhangi bir Türk için kuşku yaratıcıdır. Ermeniler ve Ermenistan hakkında genel yetişkin Türk nüfusun düşüncelerinin çalışmada görüldüğü kadar olumsuz olmadığı bilinen bir gerçektir. Normalleşme süreci boyunca Türkiyenin attığı adımlar, Türk tarafının konuya yaklaşımı ve hassasiyeti de bu düşüncelerin bir yansıması ve canlı kanıtı olarak diplomasi tarihinde yerini almıştır. Normalleşme ve sınırların açılması hususunda tarafların çabaları önemli olmakla birlikte, süreci baltalayacak ve gerçeklikten uzak çalışmalara itibar gösterilmemesi de bir o kadar ehemmiyetli görünmektedir.

*Görsel: [Hrant Dink Vakfı](#)

[1] CRRC-Ermenistan Vakfı, KONDA Araştırma ve Danışmanlık, Insights Beyond Borders: Turkey-Armenia Relations Through Public Eyes, *Hrant Dink Vakfı Yayınları*, Ağustos 2024, Erişim Tarihi: 10 Ocak 2024, https://hrantdink.org/attachments/article/4271/Insights%20beyond%20borders_%20Turkey-Armenia%20normalisation%20through%20public%20eyes.pdf.

[2] Vizyon ve Misyon, *Hrant Dink Vakfı*, Erişim Tarihi: 8 Ocak 2024, <https://hrantdink.org/tr/hakkimizda/vizyon-ve-misyon>.

[3] CRRC-Ermenistan Vakfı, KONDA Araştırma ve Danışmanlık, age.

[4] Arshaluys Barseghyan, Change of School History Subject Title Stirs Controversy in Armenia, *OC Media*, 24 Ocak 2024, <https://oc-media.org/change-of-school-history-subject-title-stirs-controversy-in-armenia/>.

[5] CRRC-Ermenistan Vakfı, KONDA Araştırma ve Danışmanlık, age.

[6] CRRC-Ermenistan Vakfı, KONDA Araştırma ve Danışmanlık, age.

[7] CRRC-Ermenistan Vakfı, KONDA Araştırma ve Danışmanlık, age.

[8] CRRC-Ermenistan Vakfı, KONDA Araştırma ve Danışmanlık, age.

Yazar Hakkında :

Selenay Erva YALÇIN, 2020 yılında başladığı Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 2024 yılında mezun oldu. 2023 yılının Aralık ayında Avrasya İncelemeleri Merkezinin (AVİM) uygulamalı eğitim programını tamamladı. Ocak 2024 AVİM misafir araştırmacı olarak çalışmaya başlayan Yalçın, Mart 2025 itibariyle analist olarak görevine devam etmektedir. Halihazırda Hacettepe Üniversitesi Kamu Hukukunda yüksek lisansına devam eden Yalçın, AVİM soykırım hukuku ve Türk-Ermeni ilişkileri alanında çalışmalar yapmaktadır.

Atıfta bulunmak için: YALÇIN, Selenay Erva. 2026. "SINIRIN ÖTESİNDEKİ TARAFLI ALGILAR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2025 / 3. Ocak 10. Erişim Nisan 09, 2026.
<https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/SINIRIN-OTESINDEKI-TARAFLI-ALGILAR>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır